Література :

1. Тріпак М. М., Гуменюк І. Л., Шевчук О. В. Роль дистанційного навчання у формуванні цифрової компетентності викладачів в умовах діджиталізації економіки. *Інклюзія і суспільство.* 2022. № 2. С. 20-24. URL: https://journals.kpdi.in.ua/index.php/inclusion-society/article/view/15

2. Моторіна В. Г., Дем'яненко О. О., Марущак О. В. Аналіз впливу цифрових технологій на якість вищої освіти в Україні в умовах глобальних викликів. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2024. № 10. URL: https://doi.org/10.5281/zenodo.13846988

3. Поліщук Н. В., Бугаєнко Т. І., Лемешева Н. В. Підвищення якості вищої освіти за допомогою цифрових технологій та дистанційного навчання для здобувачів вищої освіти в Україні. *Академічні візії*. 2024. № 38. URL: https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1561

УДК 378.22:372.851:811.111

РОЗВИТОК ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ

Балик Я.В., здобувач освіти бакалаврського рівня вищої освіти,
Комар О. С., ст. викладач,
Уманський державний педагогічний університет ім. Павла Тичини

У сучасному світі, коли наука стає дедалі більш глобалізованою, зростає потреба в учителях, які не лише володіють предметом, але й здатні комунікувати іншою (іноземною) мовою зокрема у сфері фізики. Саме тому розвиток іншомовної компетентності майбутнього вчителя фізики набуває особливого значення. Іншомовна компетентність – це не лише

знання мови, але й уміння застосовувати її у професійній діяльності, зокрема у викладанні фізики, участі в міжнародному науковому чи педагогічному просторі, роботі з міжнародними джерелами, спілкуванні з колегами за кордоном. У контексті підготовки вчителя фізики це означає, що майбутній педагог має бути готовим використовувати іноземну мову як засіб професійної діяльності – пояснювати фізичні поняття, вести дискусії, читати спеціалізовану літературу і передавати знання учням з використанням іншої мови.

Метою статті є теоретичне обґрунтування змісту, структури, рівнів іншомовної компетентності майбутнього вчителя фізики, аналіз педагогічних умов її формування та розробка рекомендацій щодо ефективного розвитку цієї компетентності у процесі професійної підготовки. Зважаючи на специфіку дисципліни «фізика» (складність термінології, науково-технічний характер, потреба точності у формулюваннях), підготовка вчителя фізики до іншомовної комунікації має свої особливості.

Перш ніж розглядати її застосування у підготовці вчителя фізики, доцільно з’ясувати, що розуміється під «іншомовною компетентністю». У дослідженні Галини Іванчук показано: «іншомовна комунікативна компетентність – це комплекс знань, умінь і навичок, а також досвіду їх використання, що дає майбутньому вчителю змогу ефективно й продуктивно застосовувати іноземну мову для здійснення професійної діяльності». [1] У контексті вчителя фізики цей підхід доповнюється фаховою складовою: компетентність включає не просто володіння іноземною мовою, а здатність застосувати її у контексті фізики – пояснювати фізичні явища, читати науково-популярні та спеціалізовані тексти англійською, створювати навчальні матеріали іншою мовою, проводити з учнями вправи з міжнародними компонентами.

У роботі Уляни Кушпіт «Інтегративний підхід до розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики» визначено поняття «професійна іншомовна компетентність вчителя фізики» як здатність вчителя фізики реалізовувати професійну діяльність за допомогою іноземної мови, зокрема: вести навчальний процес, створювати навчальні матеріали, спілкуватися з колегами і учнями, здійснювати самоосвіту. [2]

Додатково, у публікації Світлани Івашньової зроблено акцент на тому, що іншомовна компетентність вчителя – невід'ємна частина професійної компетентності педагога, яка формується в системі післядипломної педагогічної освіти. [3] Тож, під іншомовною компетентністю майбутнього вчителя фізики ми розуміємо інтегрований утвір знань (іноземна мова, фізика, педагогіка), умінь і навичок (спілкування іноземною, читання/інтерпретація спеціалізованих текстів, створення навчальних матеріалів іншою мовою, міжкультурна комунікація) та мотивації до застосування іноземної мови у фаховій діяльності.

Структура іншомовної компетентності може бути представлена кількома компонентами: лінгвістичний компонент, комунікативно діяльнісний компонент, фахово-інтерактивний компонент, рефлексивно-метакогнітивний компонент, мотиваційно-ціннісний компонент. У дисертації Кушпіт У. В. запропоновано модель, яка передбачає орієнтовні рівні сформованості професійної іншомовної компетентності вчителя фізики: початковий, середній, високий, також, у публікації зазначено, що для вчителя фізики доцільно вводити спеціальну фахову компетентність «готовність до іншомовної професійної діяльності».[4]

Підготовка вчителя фізики характеризується поєднанням глибокого предметного знання фізики, методичної підготовки до викладання, а також комунікативної й іншомовної компетентності. Як зазначено у статті, «у

освітніх програмах підготовки учителя фізики доцільно ввести … готовність до іншомовної професійної діяльності», що підкреслює інтегративну природу завдання. До особливостей відносяться: високий рівень фахової термінології і специфічність мови фізики, що ускладнює переклад і пояснення іншою мовою;тпотреба інтегрувати педагогічні методики з іноземною мовою (наприклад, метод CLIL – Content and Language Integrated Learning); зростаюча роль іноземної мови в науковому й технічному середовищі (доступ до джерел, участь у міжнародних конференціях, обмін досвідом) – тому вчитель фізики має бути готовим не лише навчати, але й навчатися; вимога адаптації до зміни освітнього середовища, впровадження інноваційних технологій, що також потребує іншомовної підготовки.

Серед основних викликів називаємо: мовний бар’єр, методична обмеженість, мотиваційні проблеми, організаційні та ресурсні обмеження та оцінка компетентності – складність розробки критеріїв та рівнів оцінювання іншомовної компетентності саме в контексті викладання фізики.

На підставі досліджень (зокрема Кушпіт У. В.) можна виокремити наступні педагогічні умови для ефективного розвитку іншомовної компетентності: створення мотиваційного середовища, яке стимулює майбутнього вчителя фізики до використання іноземної мови як засобу професійної діяльності; інтеграція іноземної мови в професійну підготовку: організація занять, де дисципліна “фізика” поєднується з іноземною мовою; забезпечення системи «мета-засіб-результат», де метою є іншомовна компетентність, засобом – інтегративний підхід, результат – підвищення якості підготовки; застосування активних методів навчання: проєктна діяльність, дискусії, презентації англійською або іншою іноземною мовою, робота з джерелами іншою мовою; підтримка

практичної спрямованості: практикуми, лабораторії, навчальні ситуації, які передбачають використання іноземної мови в контексті фізики.[5]

У підсумку, розвиток іншомовної компетентності майбутнього вчителя фізики має суттєве значення в умовах модернізації освіти, глобалізації науки та інтеграції України у світовий освітній простір. Іншомовна компетентність включає знання іноземної мови, уміння використовувати її у професійному контексті фізики, комунікативні, рефлексивні компоненти та мотивацію до її застосування. Структура компетентності – багатокомпонентна, і виділення рівнів сформованості дозволяє системно планувати підготовку. Особливості дисципліни «фізика» спричиняють специфічні виклики: високий рівень термінологічної складності, потреба інтегрувати педагогіку і іноземну мову, ресурсні обмеження.

Педагогічні умови та методики – інтегровані курси, проєктна діяльність, мотиваційне середовище, самоосвіта – створюють основу для розвитку компетентності. Рекомендації стосуються всіх етапів підготовки: мотивація, курсова інтеграція, методика, міжнародна складова, оцінювання, середовище. Таким чином, майбутній вчитель фізики, володіючи іншомовною компетентністю, здатний ефективно працювати у сучасному освітньому середовищі, використовувати міжнародні джерела, комунікувати з колегами з інших країн, підвищувати якість викладання фізики й бути конкурентоспроможним на освітньому ринку.

Література :

1. Івашньова С. В. (2015). Розвиток іншомовної професійної компетентності вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти. *Іншомовна освіта педагога: виклики, проблеми, перспективи* : матеріали Міжн. наук.-практ. конф., 5 листоп. 2015 р., С. 110–115. Електронна бібліотека КНУ+1

2. Чорна В. М. (2021). Особливості іншомовної комунікативної компетентності в удосконаленні фахової діяльності вчителя іноземної мови. *Імідж сучасного педагога*, № 5(200), 81–84. isp.pano.pl.ua

3. Кушпіт У. В. (2020). Інтегративний підхід до розвитку професійної іншомовної компетентності вчителя фізики : дис. на здобуття ступеня доктора філософії. Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка». ENA+1

4. Іваницький О. І. (2019). Формування цифрової компетентності майбутнього вчителя фізики у процесі фахової підготовки. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки, (*185), 29-33. pednauk.cusu.edu.ua

5. Чередник Д. С. (2022). Формування та розвиток в учнів ключових компетентностей у природничих науках і технологіях засобами навчання фізики. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*, (206), 227-235.

УДК: 378.147

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ

Бекетов Ю. О., к.екон.н., професор
Нечипоренко В.Р., здобувач
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Сучасні умови розвитку економіки України характеризуються зростанням ролі транспортно-логістичної діяльності, яка забезпечує ефективний рух матеріальних потоків у глобальному просторі. У зв’язку з цим підготовка кваліфікованих фахівців з транспортної логістики набуває